

“โรคอุบัติใหม่”

โรคฝีดาษวานร

MONKEYPOX

A photograph of a monkey standing in a naturalistic enclosure, overlaid with a semi-transparent red filter. The monkey is positioned on the left side of the frame, facing right. The background shows some foliage and a wooden structure. The text is centered over the image.

ฝีดาษ VS ฝีดาษวานร
(Smallpox VS Monkey pox)

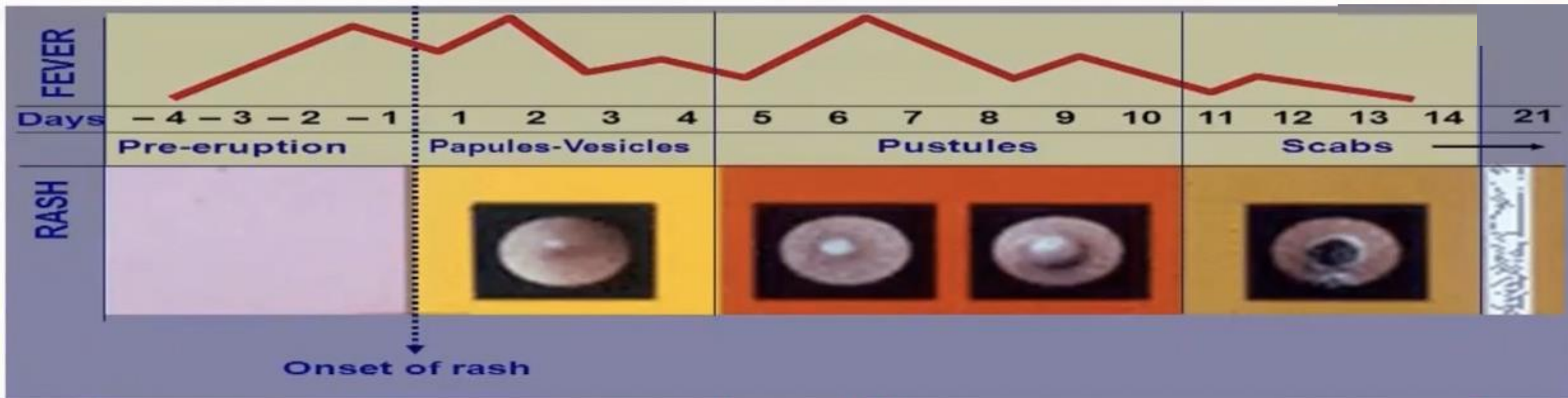
โรคฝีดาษ (Smallpox)

- โรคฝีดาษ ปรากฏครั้งแรกในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 1997-2460 และมีไข้ทรพิษระบาดต่อเนื่องทุก ๆ ปี
- แต่เหตุการณ์การระบาดครั้งใหญ่ที่สุด เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 248-2489 จากเชลยศึกชาวพม่าที่มาสร้างทางรถไฟสายมรณะข้ามแม่น้ำแคว จ.กาญจนบุรี ป่วยเป็นไข้ทรพิษและแพร่กระจายไปยังกลุ่มกรรมกรไทยจากภาคต่างๆ และนำไปแพร่โรคที่ภูมิลำเนา จนเกิดเป็นการระบาดใหญ่ทั่วประเทศ โดยมีผู้ป่วยมากถึง 62,837 ราย เสียชีวิต 15,621 ราย
- การระบาดครั้งสุดท้ายในไทยเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2504-2505 มีรายงานผู้ป่วยโรคฝีดาษ 2 คน
- ในปี พ.ศ. 2522-2523 องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศว่า โรคฝีดาษถูกกวาดล้าง (Eradicate) หหมดไปจากโลกนี้แล้ว
- อย่างไรก็ตาม ยังคงมีการเก็บเชื้อโรคฝีดาษไว้ในห้องปฏิบัติการบางแห่งในประเทศสหรัฐอเมริกา และรัสเซียภายใต้การดูแลอย่างเข้มงวด เพื่อศึกษาวิจัย

การติดต่อของ Pox

- **ทางเดินหายใจ (Droplet transmission)** โดยการติดจากละอองฝอย เช่น การสูดละอองฝอยจากการไอ หรือจามของผู้ติดเชื้อเข้าทางจมูก โดยผู้ป่วย จะเริ่มแพร่เชื้อได้ตั้งแต่ระยะที่มีแผลในปากหรือคอ ซึ่งเป็นช่วงก่อนเกิดผื่นตามลำตัว และแม้แต่แผลตกสะเก็ดก็ยังสามารถแพร่เชื้อได้
- **ทางผิวหนัง (Skin inoculation)** เช่น การใช้มือสัมผัสกับตุ่มบนตัวผู้ติดเชื้อ
- **ทางเยื่อตา (Conjunctiva)** เช่น การใช้มือสัมผัสกับตุ่มบนตัวผู้ติดเชื้อขยี้ตา
- ติดจากแม่สู่ลูกผ่านทางสายรก

อาการและอาการแสดง

ระยะที่สามารถแพร่เชื้อได้

<p>ระยะแสดงอาการเริ่มต้น (Prodromal) ผู้ป่วยมีไข้สูงเฉียบพลัน ปวดเมื่อยตามตัว ปวดศีรษะ และอาจมีอาการอาเจียน กินระยะเวลาประมาณ 24 วัน</p>	<p>ระยะมีผื่นขึ้น (Papule/vesicle) เริ่มมีผื่นขึ้น โดยเริ่มจากผื่นแดงที่ลิ้นและปาก หากตุ่มแดงจะเกิดแผลและแพร่กระจายเชื้อในปาก ลามไปที่คอ ลามไปที่แขน ขา มือ เท้า และทั่วร่างกายภายใน 24 ชั่วโมง เมื่อถึงระยะที่ผื่นลามไปทั่วตัวแล้ว ไข้จะเริ่มลดลง กินระยะเวลาประมาณ 4 วัน</p>	<p>ระยะตุ่มหนองและตกสะเก็ด (Pustule) แผลเริ่มกลายเป็นตุ่มหนอง เมื่อผ่านไป 5 วัน ตุ่มหนองจะค่อย ๆ กลายเป็นสะเก็ดแผล กินระยะเวลา 10 วัน</p>	<p>ระยะสะเก็ดหลุดออก (Scaly) แผลที่ตกสะเก็ดจะค่อยๆ หลุดจนหมด และทิ้งรอยแผลไว้ กินระยะเวลาประมาณ 6 วัน</p>	<p>ระยะไม่มีสะเก็ดแผล</p>
--	--	---	---	----------------------------------

ยารักษาโรคเฝื้อดาษ

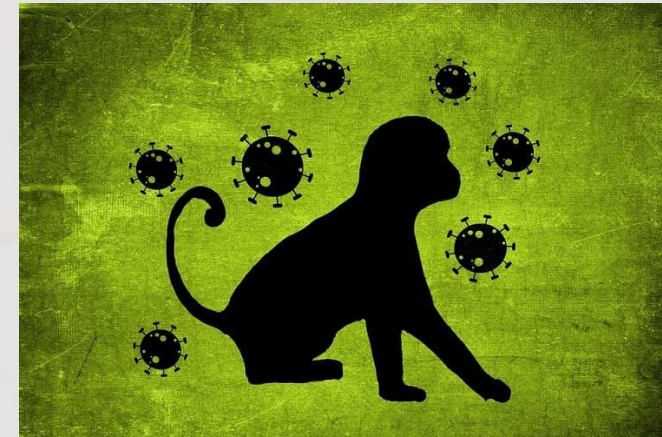
- ยา **Cidofovir** เป็นยาต้านไวรัสที่ใช้รักษาการติดเชื้อไวรัส Cytomegalovirus (CMV) หรือกลุ่มไวรัสเริม ในผู้ไวย HIVs และยานี้มีฤทธิ์ยับยั้งเชื้อเฝื้อดาษในหลอดทดลองด้วย แต่ข้อเสีย คือ เกิดพิษต่อไตมนุษย
- ยา **Tecovirimat (TPOXX)** มีผลการศึกษาในหลอดทดลองพบว่า ช่วยยับยั้งการเจริญของเชื้อ ไข้ทรพิษ มีประสิทธิภาพในการรักษาสัตว์ทดลองที่มีอาการป่วยด้วยโรคที่ใกล้เคียงกับเฝื้อดาษ นอกจากนี้ยังได้ทดลองใช้กับอาสาสมัครที่มีสุขภาพดี พบว่ามีผลข้างเคียงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

วัคซีน

- วัคซีนสำหรับป้องกันไข้ทรพิษเรียกว่า **Vaccinia Virus Vaccine** เป็นวัคซีนที่ผลิตมาจากเชื้อไวรัส **Vaccinia** คล้าย **Smallpox virus** แต่มีความรุนแรงน้อยกว่า มีผลต่อการป้องกัน 3 กรณี ดังนี้
  - ได้รับวัคซีนก่อนได้รับเชื้อไวรัส จะสามารถป้องกันไม่ให้เกิดโรคได้
  - ได้รับวัคซีนภายใน 3 วัน หลังจากได้รับเชื้อไวรัส จะช่วยป้องกันการเกิดโรคได้ แต่หากเกิดโรค อาการก็จะไม่รุนแรงเท่าคนที่ไม่ได้รับวัคซีน
  - ได้รับวัคซีนหลังจาก 4-7 วันนับจากได้รับเชื้อ มีโอกาสเกิดโรคฝาดายได้ แต่อาการจะเบากว่าผู้ที่ไม่ได้รับวัคซีนมาก่อน
- แต่หากโรคฝาดายพัฒนาไปถึงระดับที่มีผื่นแล้ว วัคซีนจะไม่สามารถช่วยป้องกันโรคได้

โรคฝีดาษวานร (Monkeypox)

- เป็นโรคสัตว์สู่คน (Zoonosis Diseases) ที่เกิดจากเชื้อไวรัสตระกูล Orthopoxvirus
- มักมีรายงานผู้ป่วยในประเทศแถบแอฟริกาตอนกลางและตะวันตก
- 2 สายพันธุ์
  - สายพันธุ์ West African ซึ่งมีอาการไม่รุนแรง อัตราป่วยตายอยู่ที่ร้อยละ 1
  - สายพันธุ์ Central African ซึ่งมีอาการรุนแรงกว่า อัตราป่วยตายอยู่ที่ร้อยละ 10

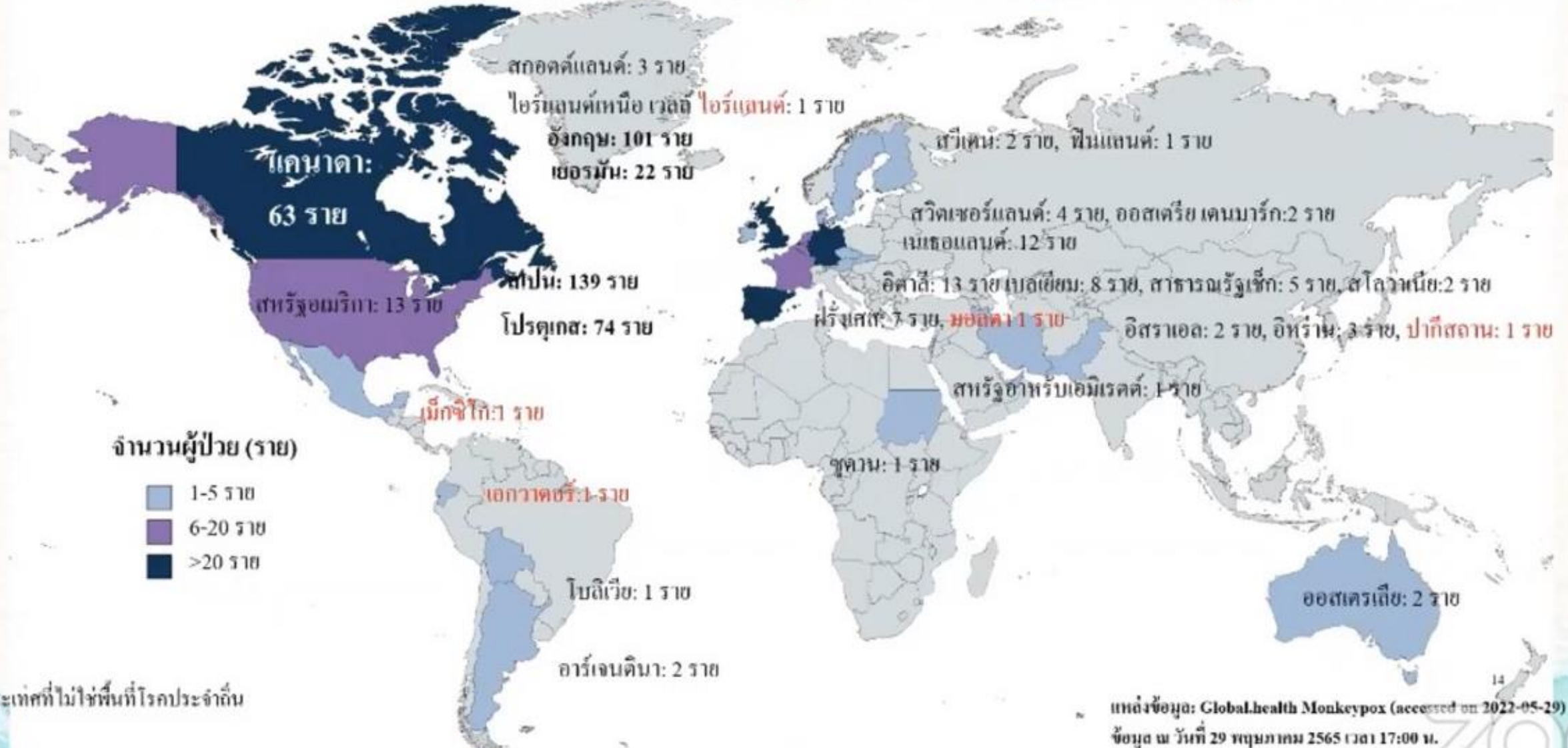
- สัตว์ที่เป็นโรคฝีดาษวานรได้ คือ สัตว์ตระกูลลิง และสัตว์ฟันแทะหลายชนิด (หนู กระรอก prairie dog) กระจายสามารถติดเชื้อนี้ได้ ปัจจุบันยังไม่ทราบแน่ชัดว่ามีสัตว์ชนิดใดอีกบ้างที่สามารถติดโรคนี้ได้ สัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยงหลายชนิดอาจสามารถติดเชื้อได้เช่นกัน

สถานการณ์โรคฝีดาษลิงทั่วโลก*

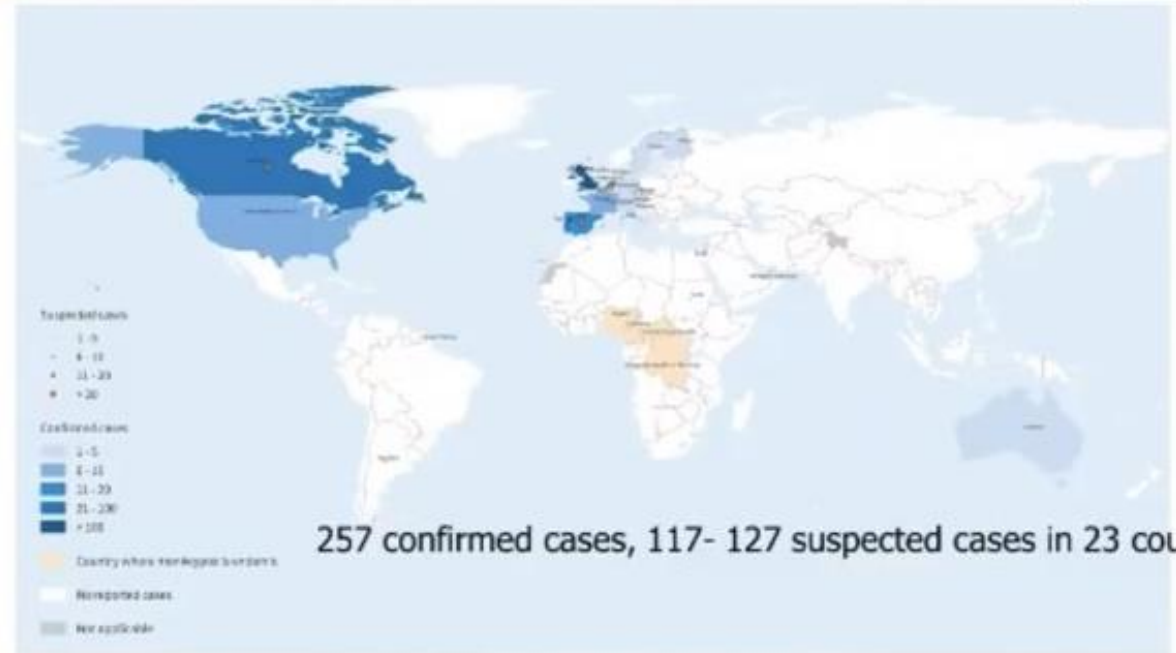
ตั้งแต่วันที่ 7 พฤษภาคม 2565 มีผู้ป่วยยืนยัน 406 ราย (เพิ่มขึ้น 5 ราย) และผู้ป่วยสงสัย 88 ราย (เพิ่มขึ้น 5 ราย)
ทั้งหมด 494 ราย (เพิ่มขึ้น 10 ราย) จาก 32 ประเทศ (เพิ่มขึ้น 5 ประเทศ)

จำนวนผู้ป่วยโรคฝีดาษวานรทั่วโลกที่รายงานมายังองค์การอนามัยโลก (13-26 พฤษภาคม 2565)

ประเทศที่ไม่ใช่พื้นที่โรคประจำถิ่น (13-26 พฤษภาคม 2565)

Region	Country	Confirmed	Suspected under investigation
PAHO	Argentina		1
	Canada	26	25 - 35
	French Guiana		2
	United States of America	10	
EMRO	United Arab Emirates	1	
	Sudan		1
EURO	Austria	1	
	Belgium	3	3
	Czechia	2	1
	Denmark	2	
	Finland	1	
	France	7	
	Germany	5	
	Israel	1	
	Italy	4	
	Netherlands	12	>20
	Portugal	49	
	Slovenia	2	
	Spain	20	64
	Sweden	2	
Switzerland	1		
	United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland	106	
WPRO	Australia	2	
TOTAL	23 countries	257	117-127

257 confirmed cases, 117- 127 suspected cases in 23 countries

The designations employed and the presentation of the material in this publication do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of WHO concerning the legal status of any country, territory, city or area or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries. Dotted and dashed lines on maps represent approximate border lines for which there may not yet be full agreement.

Data Source: World Health Organization
Map Production: WHO Health Emergency Response
Map Date: 23 May 2022

ประเทศที่เป็นพื้นที่โรคประจำถิ่น

Country	Time period	Cumulative cases	Cumulative deaths
Cameroon	15 December 2021 to 1 May 2022	25	9
Central African Republic	4 March to 17 May 2022	8	2
Democratic Republic of the Congo	1 January to 8 May 2022	1284	58
Nigeria	1 January 2022 to 30 April 2022	46	0
Republic of the Congo	21 May 2022 to 23 May 2022	2	0

World Health Organization (29 May 2022). Disease Outbreak News; Multi-country monkeypox outbreak in non-endemic countries.

Available at: <https://www.who.int/emergencies/disease-outbreak-news/item/2022-DON388>

ข้อมูลทางระบาดวิทยาสถานการณ์ฝีดาษลิงทั่วโลก (วันที่ 29 พฤษภาคม 2565)

- เพศและอายุ

- จากรายงาน 494 ราย มีข้อมูล 208 ราย (42%)
  - ชาย 202 ราย (97%): ผู้ป่วยยืนยัน 187 ราย ผู้ป่วยสงสัย 15 ราย
  - หญิง 6 ราย (3%): ผู้ป่วยยืนยัน 3 ราย ผู้ป่วยสงสัย 3 ราย
- จาก รายงาน 494 ราย มีข้อมูล 81 ราย (16%) ทั้งหมดอายุ 20-59 ปี

- สายพันธุ์: **West African Clade (9/494)**; ไม่มีข้อมูล 485 ราย
- มีประวัติเดินทาง: มีข้อมูล 88 ราย (18%); มีประวัติเดินทาง 45 ราย (51%)
- ประเทศต้นทางจากข้อมูลผู้ป่วยที่ระบุประวัติเดินทาง (73%; 33/45):
  - 42% สเปน
  - 12% ประเทศในยุโรปแต่ไม่ระบุชื่อ
  - 9% อังกฤษ โปรตุเกส ประเทศในแอฟริกาแต่ไม่ระบุชื่อ
  - 6% แคนาดา เบลเยียม
  - 3% ไนจีเรีย เยอรมัน

- อาการ: 19% ที่รายงานระบุอาการ (93/494)

- 99% มีผื่น (92/93)

- ลักษณะของผื่น

- 79% ลักษณะแผล (Ulcerative lesions)
- 10% ไม่ระบุลักษณะ
- 9% คุ่มน้ำใส (Vesicles)
- 1% ผื่นนูน (Papules); คุ่มหนอง (Pustules)

- บริเวณที่พบผื่น

- 78% ไม่ระบุตำแหน่ง
- 38% บริเวณอวัยวะเพศ
- 18% บริเวณปาก
- 1% รอบทวารหนัก
- 28% มีไข้ (26/93)
- 1% มีต่อมน้ำเหลืองที่ขาหนีบ โด ไอ กลืนลำบากเล็กน้อย ปวดกล้ามเนื้อ (1/93)

การติดต่อ

- **ระยะฟักตัว: 5-21**

➤ จากสัตว์สู่สัตว์

- ติดต่อโดยการสัมผัสโดยตรงระหว่างสัตว์ที่ติดเชือกับสัตว์ปกติ โดยอาจสัมผัสกับรอยแผลบนผิวหนัง หรืออาจติดได้ทางการหายใจ

➤ จากสัตว์สู่คน

- จากการสัมผัสโดยตรงกับเลือด สิ่งคัดหลั่ง หรือตุ่มหนองของสัตว์ที่ติดเชื้อ หรือจากการถูกสัตว์ที่มีเชื้อกัด หรือการกินสัตว์ที่ปรุงไม่สุก

➤ จากคนสู่คน

- โดยการสัมผัสสารคัดหลั่งทางเดินหายใจของผู้ป่วย หรือสัมผัสสิ่งปนเปื้อนสารคัดหลั่งหรือแผลของผู้ป่วย เช่น เชื้อผ้า การแพร่เชื้อจากคนสู่คน อาจเกิดขึ้นได้แต่มีโอกาสน้อยมาก

อาการ

- **ในสัตว์ตระกูลลิง** หลังได้รับเชื้อมักมีผื่นขึ้นอยู่นานประมาณ 4-6 สัปดาห์ และจะพบตุ่มหนองขึ้นตามร่างกาย โดยบริเวณที่พบบ่อยที่สุด คือ ใบหน้า แขนขา ฝ่ามือ ฝ่าเท้า และหาง เชื้อนี้มักไม่ทำให้สัตว์ตายแต่อาจพบการตายได้บ้างในลิงแรกเกิด ลิงบางตัวอาจจะติดเชื้อโดยไม่แสดงอาการป่วยเลย
- **ในกระต่ายและสัตว์ฟันแทะรวมถึง prairie dog** จะมีอาการเริ่มต้น คือ มีไข้ ตาแดง มีน้ำมูก ไอ ต่อม้ำเหลืองบวม ช้ำ และไม่กินอาหาร หลังจากนั้นจะเริ่มมีผื่นและตุ่มหนองขึ้นตามตัว ร่วมกับมีขนร่วงเป็นหย่อมๆ ในสัตว์บางชนิดเชื้ออาจทำให้ปอดบวมและตายได้

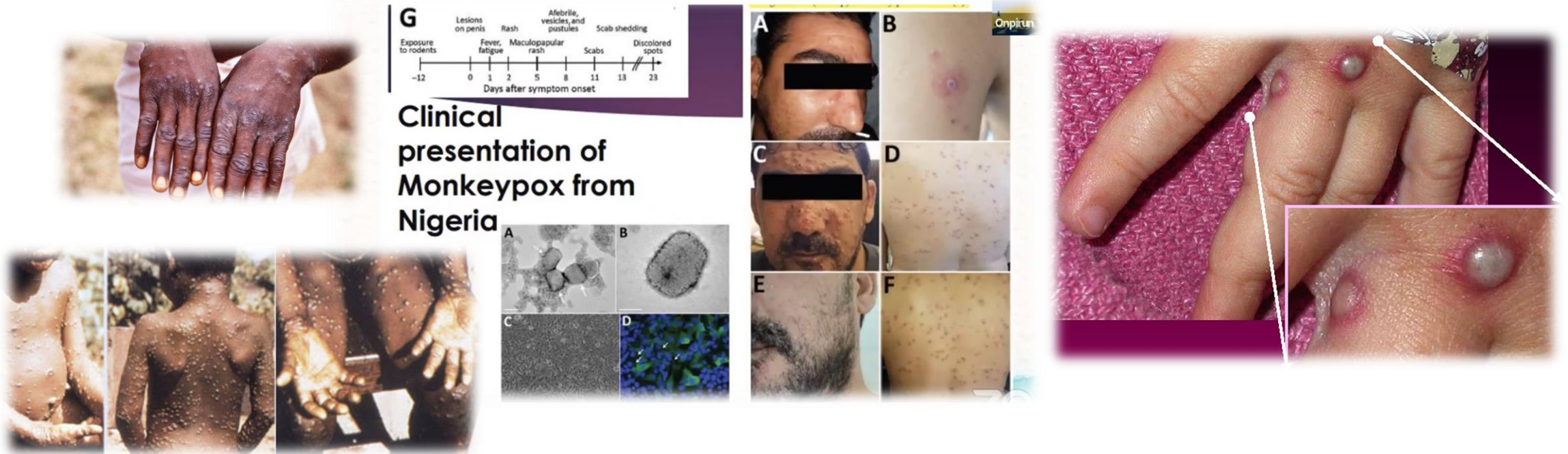
อาการ

- อาการ: โดยปกติโรคนี้อาจแสดงอาการไม่รุนแรงถึงรุนแรงปานกลาง แบ่งเป็น 2 ช่วง
  - ช่วงอาการนำ (วันที่ 0-5) ใช้ ปวดศีรษะ ต่อม้ำเหลืองโต ปวดหลัง ปวดกล้ามเนื้อและหมดแรง
  - ช่วงออกผื่น (ภายใน 1-3 วันหลังมีไข้)
    - มีลักษณะการกระจายเริ่มจากบริเวณหน้า และกระจายไปส่วนต่างๆ ของร่างกาย (Centrifugal pattern)
    - ส่วนใหญ่ (95%) ของผู้ป่วยจะมีผื่นที่หน้าและ 75% มีผื่นที่ฝ่ามือและฝ่าเท้า แต่ยังสามารถพบผื่นได้ที่บริเวณอื่นของร่างกาย เช่น ช่องปาก (70%) อวัยวะเพศ (30%)
    - ลักษณะของผื่นจะพัฒนาไปตามระยะดังต่อไปนี้ ผื่นบวมแดง (Maculopapular) คุ่มน้ำใส (Vesicles) คุ่มหนอง (Pustules) และสะเก็ด (Crust) โดยพบว่าหากผู้ป่วยมีผื่นลักษณะสะเก็ดขึ้นจนแห้งและร่วงหลุดไป จะไม่มีการแพร่เชื้อได้
- โรคฝีดาษลิงมักจะสามารถหายได้เอง แต่สามารถพบผู้ป่วยมีอาการรุนแรงได้
  - เด็กที่มีปัญหาด้านสุขภาพส่วนบุคคล เช่น มีภูมิคุ้มกันบกพร่อง
  - มีอาการแทรกซ้อน เช่น การติดเชื้อซ้ำซ้อน ปอดอักเสบ เยื่อหุ้มสมองอักเสบ การติดเชื้อเข้ากระแสเลือด และการติดเชื้อที่กระจกตา อาจนำไปสู่การสูญเสียการมองเห็น

อาการ

• ในคน

- ผู้ป่วยจะแสดงอาการของโรคหลังจากติดเชื้อแล้วประมาณ 12 วัน อาการป่วย ได้แก่ มีไข้ หนาวสั่น ปวดหัว เจ็บคอ ต่อม้ำเหลืองโต ปวดกล้ามเนื้อ ปวดหลัง และอ่อนเพลีย จากนั้นประมาณ 1-3 วัน จะมีผื่นขึ้นบริเวณแขนขา และอาจจะเกิดบนหน้าและลำตัวได้ด้วย จากนั้นผื่นจะกลายเป็นตุ่มหนอง ในระยะสุดท้ายตุ่มหนองจะมีสะเก็ดคลุมแล้วหลุดออกมา อาการป่วยมักเป็นอยู่ประมาณ 2-4 สัปดาห์ ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะหายจากโรคเองได้

อาการ

a) early vesicle,
3mm diameter

b) small pustule,
2mm diameter

c) umbilicated pustule,
3-4mm diameter

d) ulcerated lesion,
5mm diameter

e) crusting of a mature
lesion

f) partially removed
scab

จะป้องกันสัตว์จากโรคฝีดาษลิงได้อย่างไร ??

- สามารถใช้วัคซีนป้องกันฝีดาษในคนฉีดป้องกันโรคนี้ในสัตว์ตระกูลลิงได้
- สำหรับสัตว์อื่น วิธีป้องกันที่ดีที่สุด คือ หลีกเลี่ยงการสัมผัสกับสัตว์หรือคนที่ติดเชื้อ และไม่นำสัตว์ป่ามาเลี้ยง โดยเฉพาะ prairie dog หรือหนูป่าชนิดต่างๆ

การป้องกันและรักษาโรคฝีดาษวานรในคน

- ปัจจุบันยังไม่มีการรักษาที่จำเพาะสำหรับโรคฝีดาษวานร แต่สามารถควบคุมการระบาดได้โดยป้องกันการติดเชื้อ
- [รายงานจากองค์การอนามัยโลก](#) ระบุว่าวัคซีนป้องกันโรคฝีดาษในคน สามารถป้องกันโรคฝีดาษวานรได้ [อย่างน้อย 85%](#)
- การได้รับวัคซีนโรคฝีดาษคนหลังจากสัมผัสเชื้อแล้ว จะสามารถลดความรุนแรงและอาจป้องกันการติดเชื้อได้ สำหรับผู้ติดเชื้อที่มีอาการหนัก จึงให้การรักษาโดยให้วัคซีนฝีดาษร่วมกับให้ยาต้านไวรัสชื่อ “brincidofovir” หรือ “cidofovir”
- การป้องกันการแพร่เชื้อจากผู้ป่วย สามารถป้องกันได้โดยให้ผู้ป่วยที่ติดเชื้ออยู่ห้องแยก สวมหน้ากากอนามัย และใส่เสื้อผ้าคลุมปกปิดผิวหนังทั้งหมด จนกระทั่งฟื้นหายดี ตกสะเก็ดและหมดระยะการแพร่เชื้อแล้ว

การป้องกันและรักษาโรคฝีดาษวานรในคน

- ได้มีคำแนะนำสำหรับประชาชนที่ต้องเดินทางไปยังประเทศที่พบผู้ป่วยฝีดาษลิงควรระมัดระวัง ดังนี้
  1. หลีกเลี่ยงการสัมผัสสัตว์พาหะ ได้แก่ สัตว์ฟันแทะ เช่น หนู กระรอก และสัตว์ตระกูลไพรเมต เช่น ลิง หากมีการสัมผัสสัตว์ให้รีบล้างมือด้วยสบู่และน้ำสะอาด
  2. ปฏิบัติตามมาตรการ universal prevention (UP) โดยการหมั่นล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์บ่อย ๆ แยกของใช้ส่วนตัวทุกชนิดไม่ใช้ร่วมกับผู้อื่น หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา จมูก ปาก และรับประทานอาหารปรุงสุก
  3. หลีกเลี่ยงการสัมผัสสารคัดหลั่ง บาดแผล เลือด น้ำเหลืองของสัตว์ หรือกินเนื้อสัตว์ติดเชื้อที่ปรุงไม่สุก และ หลีกเลี่ยงการสัมผัสสารคัดหลั่ง เช่น น้ำลาย ละอองฝอย หรือน้ำเหลืองจากผู้ที่มีอาการป่วยหรือมีประวัติเสี่ยง
  4. หลังจากเดินทางกลับจากประเทศที่มีการระบาดของโรคฝีดาษลิง ให้สังเกตอาการ หากพบมีความผิดปกติ เช่น มีไข้ มีตุ่มพื่นที่ใบหน้า แขน และขา ให้รีบพบแพทย์ทันที พร้อมทั้งแจ้งประวัติการเดินทาง

ขอขอบคุณครับ